

“Onderzoek vormt naast onderwijs en dienstverlening één van de drie kerntaken van de vakgroep Vertalen, Tolken en Communicatie. De vakgroep wil onderzoek voeren dat op internationaal niveau kan meedingen.”

Vakgroep Vertalen, Tolken
en Communicatie

MISSIE

De vakgroep Vertalen, Tolken en Communicatie wil een nationale en internationale speler zijn in het wetenschappelijk onderzoek binnen de Toegepaste Taalkunde en aanverwante disciplines. Via haar onderzoeksgroepen EQTIS, GOLLD, INTERCOMM, LT3 en TRACE wil de vakgroep meewerken aan de wetenschappelijke exploratie en verdere uitbouw van de vertaalwetenschap, de tolkwetenschap, de meertalige communicatie, de (ver)taaltechnologie en de (ver)taaldidactiek. De vakgroep creëert daarvoor de nodige voorwaarden en streeft ernaar om de resultaten van haar onderzoek ter beschikking te stellen van derden en ze te integreren in haar eigen onderwijs, onderzoek en dienstverlening.

Contact:

Gert De Sutter

gert.desutter@ugent.be

Sonia Vandepitte

sonia.vandepitte@ugent.be

EQTIS (Empirical and Quantitative Translation and Interpreting Studies) is gespecialiseerd in corpus- en procesgebaseerd onderzoek naar taalgebruik in diverse soorten vertalingen (reguliere geschreven vertalingen, audiovisuele vertalingen en mondelinge vertalingen door tolken), met een specifieke focus op de linguïstische en contextuele factoren die vertaalkeuzes bepalen. Het taalgebruik wordt vergeleken met dat in bronteksten en niet-vertaalde teksten. De gegevens die aan de corpora worden onttrokken, worden onder meer met behulp van statistische methodes geanalyseerd en geïnterpreteerd. Op die manier wil EQTIS een beter inzicht verwerven in de sociocognitieve en discursieve mechanismen die de vertaling als product en proces sturen.

Normconformisme in vertalingen

Voor reguliere geschreven vertalingen (krantenartikelen, handleidingen, persberichten, wetteksten, etc.) werd aangetoond dat vertalers meer rekening houden met linguïstische normen in het Nederlandse taalgebied dan auteurs van vergelijkbare originele teksten (type 'akkoord zijn met' vs. 'akkoord gaan met'). De verklaring daarvoor kan zijn dat vertalers vanuit hun positie als intercultureel bemiddelaar (anders dan auteur of lezer) sneller geneigd zijn om talige risico's te vermijden. Die grotere gehechtheid van vertalers aan linguïstische normen is evenwel geen absoluut gegeven, aangezien zowel genre als brontaal een belangrijke rol spelen. Vertalingen van journalistieke teksten blijken zich bijvoorbeeld linguïstisch niet te onderscheiden van originele journalistieke teksten, terwijl vertalingen van teksten uit de externe communicatie (jaarverslagen, persberichten) weer wel linguïstisch conformistischer zijn dan soortgelijke originele teksten.

Cognitieve belasting en intersubjectiviteit bij het tolken

Uit de eerste pilootstudies op het tolkcorpus EPICG blijkt dat bij simultaan tolken een specifiek taalgedrag aan de dag wordt gelegd dat eigen is aan de stresserende communicatiesituatie van het tolken: de frequentie van aarzelingen ('euh') is, zoals verwacht, hoger dan in spontane gesproken taal, maar hetzelfde geldt ook voor de frequentie van sommige connectoren en hedges ('dus', ...). Tolken blijken daar overigens massaal gebruik van te maken, ook in contexten waarin die elementen in de overeenkomstige bronteksten niet voorkomen, wat erop kan wijzen dat de bedoelde

elementen gebruikt worden als reactie op de communicatiesituatie. Ten slotte blijken mannelijke en vrouwelijke tolken andere voorkeuren te hebben.

Variatie in inter- en intralinguale ondertitels

Het onderzoek naar audiovisuele vertaling heeft zich de voorbije jaren toegespitst op intra- en interlinguale ondertiteling; meer bepaald op daarin voorkomende pragmatische aspecten (gebruik en vertaling van taalhandelingen, tussenwerpsels, vocatieven,...), culturele referenties (omzetten van realia) en diatopische, naast normgerelateerde taalvariatie (lexicale, grammaticale en pragmatische verschillen tussen het Belgisch en het Nederlands Nederlands, en tussen het Europees en het Latijns-Amerikaans Spaans). Zo is aangetoond dat taalgebruik in Vlaamse ondertitels varieert afhankelijk van de brontaal, de spreker en het genre: wanneer bijvoorbeeld een Vlaamse spreker wordt ondertiteld, dan leidt dat tot meer Belgisch taalgebruik dan wanneer een Nederlandse of Engelstalige spreker wordt ondertiteld.

Bij GOLLD (Ghent On Language Learning and Didactics) staan (vreemde) taalverwerving en didactiek centraal. De leden van de onderzoeksgroep willen het leren van talen optimaliseren en innoveren met onderzoek naar taalverwervingsprocessen en (ver)taaldidactiek.

Contact:

June Eyckmans

june.eyckmans@ugent.be

Filip Devos

filip.devos@ugent.be

Gemotiveerd schrijfonderswijs

Via schrijfmateriaalanalyse, het testen van spellingkennis en -attitude van leerlingen en studenten en een analyse van de impact van expliciete revisie-instructies op tekstkwaliteit wordt gezocht naar cognitieve en motivationele indicatoren van het schrijven als communicatieve competentie. Vervolgens wordt nagegaan hoe de verworven inzichten kunnen worden ingezet in het schrijfonderswijs. Een belangrijk aspect hiervan is de schrijfprocesanalyse.

Online schrijfdidactiek

Schrijven in een vreemde taal is een complexe vaardigheid waarbij verschillende uitdagingen op talig alsook op cognitief vlak samenkomen. In het studiegebied van de toegepaste taalkunde speelt academische schrijfvaardigheid een belangrijke rol. Daarom wordt nagegaan in hoeverre het aanleren van schrijfvaardigheid in een vreemde taal ondersteund kan worden door middel

van online tools als Google Drive en online leeromgevingen. Leidt een online samenwerking tussen studenten tot betere teksten, en zo ja, onder welke voorwaarden? Kunnen zij (beter) leren samenvatten door een individueel online leerpad te volgen? Bijzondere aandacht gaat uit naar de verhouding tussen het schrijfproces en het eindproduct. Dit onderzoek sluit aan bij de domeinen van Computer Assisted Language Learning en Schrijfdidactiek.

ARDELE

De studie en praktijk van de audiovisuele vertaling, en dan vooral ondertiteling en nasynchronisatie, hebben hun nut al bewezen in het (ver)taalonderswijs. Het ARDELE-project heeft tot doel de mogelijkheden en grenzen te onderzoeken van het gebruik van audiodescriptie bij vreemdetaalverwerving en vertaaldidactiek. Een audiodescripteur voorziet audiovisuele fragmenten (van films, televisieprogramma's, opera's, toneelopvoeringen, ...) waarin niet wordt gesproken, van mondeling commentaar zodat ook blinden en slechtzienden de verhaaldraad kunnen blijven volgen. De resultaten wijzen uit dat audiodescriptie een dankbaar instrument is om talenkennis te verfijnen: omdat er meestal niet veel tijd verstrijkt tussen opeenvolgende dialogen, moet de audiodescripteur immers in staat zijn uiterst adequaat en correct te formuleren. Uit projecten met anderstaligen blijkt dan weer dat het werken met audiodescriptie duidelijke interculturele verschillen aan het licht brengt, wat aanzet tot reflectie over het belang van een accurate communicatieve inschatting van de boodschap. In de marge werd een app ontwikkeld om de audiodescriptie-oefeningen op een gsm te maken.

a b c d e

f g h i j

k l m n o

p q r s t u

v w x y z

INTERCOMM

www.intercomm.ugent.be

Contact:

Bernard De Clerck

bernard.declerck@ugent.be

Hildegard Vermeiren

hildegard.vermeiren@ugent.be

Evy Ceuleers

evy.ceuleers@ugent.be

INTERCOMM (Research Centre for Multilingual and Intercultural Communication) richt zich op de studie van (meer)talige interactie in gesproken en geschreven taal en op de wisselwerking tussen de individuele taalgebruiker en zijn of haar context. De continue dialoog tussen onderzoekers met diverse methodologische achtergronden laat toe meer inzicht te verwerven in de relatie tussen meertaligheid, de maatschappij en het individu. De aandacht gaat naar culturele en sociologische verschillen; zowel op microniveau (bedrijven en andere organisaties) als op macroniveau (gemeenschappen, regio's, economische sectoren). Verschillende parameters van cultuurdiversiteit (macht, man/vrouw-verhouding, lineariteit, tijdsbesef, waarheidsgevoel, etc.) worden onderzocht. Cultuur- en taalverschillen worden bekeken vanuit het oogpunt van de contrastieve retoriek, de interculturele beeldvorming, de eigenheid van de bedrijfscultuur en de institutionele context.

Subjectieve bedrijfsrapportering

Het Archive-project (Annual Report Characterisation in Varieties of English) voert onderzoek naar financiële rapportage van bedrijven in verschillende variëteiten van het Engels: Amerikaans Engels, Brits Engels en BELF (Business English as a Lingua Franca), ... De aandacht gaat daarbij naar impression management in duurzaamheidsrapporten, waarin via NLP (Natural Language Processing) en perceptieanalyse naar verbanden wordt gezocht tussen linguïstische kenmerken en socio-economische variabelen enerzijds en het effect van die kenmerken op appreciatie anderzijds.

Kranten, kids en conquistadores: institutionele communicatie

Andere recente projecten focussen op externe en interne institutionele communicatie. Zo is er corpusgestuurd, etnografisch onderzoek gevoerd naar de beeldvorming van Vlaanderen in de buitenlandse pers en heeft het project Communicatiematrix Kind & Gezin de kwaliteit in kaart gebracht van de dienstverlening aan anderstaligen binnen de Vlaamse openbare instelling Kind en Gezin. In het project 'Return of the Conquistadores' werd discours-analytisch onderzoek gedaan naar de beeldvorming in persberichten en mediateksten met betrekking tot Spaanse investeringen in de Latijns-Amerika economie.

Tolken in de (dokters)praktijk

Het tolkonderzoek spitst zich o.a. toe op de tolkpraktijk in internationale instellingen en diplomatieke contexten (met de socialisatie van beginnende tolken als aandachtspunt). Het onderzoek naar het onderhandelingsproces en de perceptie van rollen tijdens getolkte medische consultaties bewijst dat tolkonderzoek bijzonder maatschappelijk relevant kan zijn. Het onderzoek wordt gevoerd op basis van authentieke getolkte gesprekken in een gezondheidsinstelling en slaat een brug tussen het onderzoek naar patiëntgerichte communicatie en het sociaal tolken (in een medische context). Het project is opgezet in het kader van het bevorderingsbeleid van een gelijke toegang tot de gezondheidszorg voor alle EU-burgers (WHO, 2010), waarvoor taalondersteuning voor anderstalige patiënten van essentieel belang is. Nieuw onderzoek focust dan weer op de impact van empathie op het medisch tolken.

Contact:

Véronique Hoste

veronique.hoste@ugent.be

Lieve Macken

lieve.macken@ugent.be

LT3 (Language and Translation Technology Team) verricht onderzoek binnen het domein van de taal- en vertaaltechnologie. De onderzoeksgroep beschikt over een uitgebreide expertise in het gebruik van lerende systemen (machine learning) voor een brede waaier van taaltechnologische problemen, o.a. het automatisch toekennen van woordsoorten en lemmata, anaforenresolutie, disambiguatie van woordbetekenissen, informatie-extractie, etc. Het meeste onderzoek is corpusgebaseerd. Statistische en andere zelflerende systemen worden gebruikt als trainingsmateriaal voor het 'leren' of induceren van regels en/of modellen.

Automatisch vertalen

Met de komst van statistische systemen is de kwaliteit van automatische vertaalsystemen er sterk op vooruitgegaan. Aan de hand van tools zoals eye-tracking (het registreren van oogbewegingen) en toetsregistratie wordt in het ROBOT-project onderzocht hoe het post-editingproces (het verbeteren van de output van automatische vertaalsystemen) verschilt van het reguliere vertaalproces. Met het SCATE-project wordt geprobeerd om de post-editinginspanning a priori te bepalen, zodat de vertaalomgeving enkel een automatische vertaalsuggestie aanbiedt als die suggestie ook een meerwaarde voor de vertaler biedt.

Terminologie

De studie van termen en hun gebruik is niet weg te denken uit een talenopleiding. Er is het manuele terminologische en terminografische werk, waarbij na een uitgebreide studie van de termen en hun gebruik gestructureerde termenbanken worden opgesteld die extra informatie bevatten, zoals synoniemen, definities, contexten en verwijzingen naar boven- en ondertermen. Voorbeelden zijn het 'MeSH Termbase Project', 'JuriGenT' en

het 'Electronic Dictionary of Communication Terminology'. Er worden echter ook systemen ontwikkeld voor automatische termextractie, gericht op het opstellen van zogenaamd 'platte' termenlijsten, zonder semantische informatie. Zo werd een systeem ontwikkeld dat automatisch termen extraheert uit monolinguale en bilinguale corpora. Het MuST-project poogt automatisch synoniemen en hyponiemen te detecteren en recente projecten focussen op automatische terminologie-extractie op basis van vergelijkbare corpora, teksten die over hetzelfde onderwerp gaan, maar niet noodzakelijk vertalingen zijn van elkaar.

Sentimentanalyse

In het domein van de automatische sentimentanalyse, ook wel opinion mining genoemd, wordt onderzoek gedaan naar de detectie en analyse van polariteit, opinies, emoties en andere subjectieve informatie. Een systeem dat sentiment analyseert, heeft diverse maatschappelijke en commerciële toepassingsmogelijkheden. In het SubTLE-project wordt onderzocht of suicidale berichten op sociale netwerksites automatisch gedetecteerd kunnen worden, en via het AMICA-project wordt schadelijke content opgespoord, zoals online pestgedrag of pedofilie. Het SentiFM-project analyseert dan weer sentiment over specifieke gebeurtenissen in economische nieuwsberichten. Hoe automatische sentimentanalyse kan worden aangewend om de voorkeuren van online gebruikers te bepalen om vervolgens gepersonaliseerde advertenties aan te bieden, is dan weer het onderwerp van het PARIS-project.

TRACE

www.trace.ugent.be

Contact:

Désirée Schyns
desiree.schyns@ugent.be
Guy Rooryck
guy.rooryck@ugent.be

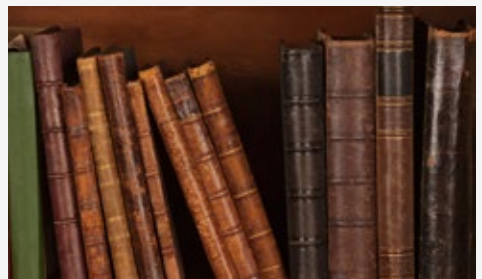
TRACE (Translation and Culture) richt zich op het interdisciplinaire domein van de vertaalwetenschap en legt zich toe op vertalingen van literaire en andere teksten die fungeren als cultureel product. De groep werkt nauw samen met de VUB/UGent-alliantieonderzoeksgroep Centrum voor Literatuur in Vertaling (CLIV). Vertalers laten niet alleen sporen na in de vertaling zelf, maar ook in parateksten, zoals voor- of nawoorden. De leden van de onderzoeksgroep zijn op zoek naar transformaties die de brontekst heeft ondergaan en naar inzichten in de specifieke rol van vertalers als culturele bemiddelaars in een bepaalde periode en in de strategieën waarmee zij te werk gaan.

Vertaling als cultuurtransfer in de Verlichting

Het project *'Translation, Cultural Mediation, and Reception in Britain of J.-J. Rousseau's Discours sur les Sciences et les Arts, 1751–1779: A Study of Translational Poetics, Ideological Adaptation, and Print Cultural Appropriation'* behelst een interdisciplinaire analyse van de vertaling en receptie van Jean-Jacques Rousseaus Discours sur les Sciences et les Arts in Groot-Brittannië. Dit controversiële essay kende een grote weerklank in en buiten Frankrijk: het discours ontketende niet alleen een eindeloze reeks van Franse repieken, pamfletten en recensies van februari 1751 tot september 1753, maar verscheen ook in Groot-Brittannië in de vorm van vijf verschillende Engelse vertalingen, gepubliceerd in een tijdspanne van ongeveer dertig jaar (1751–1779). Het onderzoek betreft de actoren of culturele bemiddelaars die betrokken waren bij het vertaalproces, alsook een comparatieve studie en discoursanalyse van de vertaalde tekst en de paratekstuele elementen waarmee het essay werd gekaderd in de toenmalige, achttiende-eeuwse Britse context. Een derde onderzoekscomponent heeft betrekking op de 'print culture' en de receptie van het discours in Groot-Brittannië.

Hugo Claus in Franse vertaling

In september 2013 kende 'La Fondation Louvain' haar wetenschappelijke prijs toe aan een comparatief en multidisciplinair project over Hugo Claus in Franse vertaling. Het onderzoek – in samenwerking met de universiteit van Louvain-la-Neuve – spitst zich toe op het ontstaan, de verspreiding en de receptie van het toneelwerk van Claus in Franse vertaling. Welke rol speelden vertalers, hun netwerken en hun poëtica's in de totstandkoming van de vertalingen? Welke andere parameters hebben het beeld van Claus als Franstalig auteur beïnvloed? De methode is zowel tekstueel als contextueel georiënteerd. Er wordt een fijnmazig onderzoek gevoerd naar de vertaalstrategieën van de verschillende vertalers en hun omgang met regionale varianten, (West) Vlaams dialect, archaïsmen en gallicismen in de bronteksten. Daarnaast wordt er in het kader van een meer sociologische invalshoek aandacht besteed aan de rol van instellingen, uitgevers, vertalersbiografieën en aan de receptie van het toneelwerk van Claus.

PARTICIPEREN

Word onderzoeker

De vakgroep publiceert geregeld jobaanbiedingen voor onderzoekers op pre- en postdoctoraal niveau (docenten, assistenten, wetenschappelijk medewerkers, ...).

- www.vtc.ugent.be/vacatures of
- www.ugent.be/vacatures

Daarnaast kan de vakgroep optreden als onthaalinstelling voor jonge onderzoekers die op zoek zijn naar een promotor of begeleider voor pre- of postdoctorale mandaten, toegekend door het FWO, IWT of andere financierende instellingen.

Via de faculteit Letteren en Wijsbegeerte kan de vakgroep onder meer de volgende doctoraatsdiploma's uitreiken:

- doctor in de vertaalwetenschap
- doctor in de taal- en letterkunde
- doctor in de letterkunde
- doctor in de taalkunde

Gevestigde onderzoekers van buiten Vlaanderen kunnen via studie- en onderzoeksverblijven gedurende een aantal maanden deelnemen aan de onderzoeksactiviteiten van de vakgroep. De faculteit Letteren en Wijsbegeerte kan daarvoor in een financiële tegemoetkoming voorzien.

Meer info via:

- de contactpersonen van de verschillende onderzoeksgroepen
- Kristof De Leemans, kristof.deleemans@ugent.be

Onderzoekers en contact

EQTIS

- Petra Campe, petra.campe@ugent.be
- Hinde De Metsenaere, hinde.demetsenaere@ugent.be
- Pauline De Baets, pauline.debaets@ugent.be
- Gert De Sutter, gert.desutter@ugent.be
- Bart Defrancq, bart.defrancq@ugent.be
- Cédric Magnifico, cedric.magnifico@ugent.be
- Koen Plevoets, koen.plevoets@ugent.be
- Lynn Prieels, lynn.prieels@ugent.be
- Sonia Vandepitte, sonia.vandepitte@ugent.be
- Lore Vandevoorde, lore.vandevoorde@ugent.be
- Johan Vandewalle, j.vandewalle@ugent.be
- Annelore Willems, annelore.willems@ugent.be

GOLDD

- Feyza Altinkamis, feyza.altinkamis@ugent.be
- Sylvianne De Schepper, sylvianne.deschepper@ugent.be
- Filip Devos, filip.devos@ugent.be
- June Eyckmans, june.eyckmans@ugent.be
- Giuliano Izzo, giuliano.izzo@ugent.be
- Alexandra Rosiers, alexandra.rosiers@ugent.be
- Ruud Ryckaert, ruud.ryckaert@ugent.be
- Carola Strobl, carola.strobl@ugent.be
- Anna Vermeulen, anna.vermeulen@ugent.be

INTERCOMM

- Irene Cenni, irene.cenni@ugent.be
- Evy Ceuleers, evy.ceuleers@ugent.be
- Bernard De Clerck, bernard.declerck@ugent.be
- July De Wilde, july.dewilde@ugent.be
- Sofie Decock, sofie.decock@ugent.be
- Veerle Duflou, veerle.duflou@ugent.be
- Patrick Goethals, patrick.goethals@ugent.be
- Dimitra Krystallidou, dimitra.krystallidou@ugent.be
- Sonia Michiels, sonia.michiels@ugent.be
- Nils Smeuninx, nils.smeuninx@ugent.be
- Geert Stuyckens, geert.stuyckens@ugent.be
- Ellen Van Praet, ellen.vanpraet@ugent.be
- Hildegard Vermeiren, hildegard.vermeiren@ugent.be

LT3

- Joost Buysschaert, joost.buysschaert@ugent.be
- Joke Daems, joke.daems@ugent.be
- Orphée De Clercq, orphee.declercq@ugent.be
- Carine De Grootte, carine.degrootte@ugent.be
- Bart Desmet, bart.desmet@ugent.be
- Véronique Hoste, veronique.hoste@ugent.be
- Mariya Koleva, mariyastoyanova.koleva@UGent.be
- Els Lefever, els.lefever@ugent.be
- Lieve Macken, lieve.macken@ugent.be
- Sarah Schulz, sarah.schulz@ugent.be
- Arda Tezcan, arda.tezcan@ugent.be
- Marjan Van de Kauter, marjan.vandekauter@ugent.be
- Cynthia Van Hee, cynthia.vanhee@ugent.be
- Patricia Vanden Bulcke, patricia.vandenbulcke@ugent.be
- Sara Vandewaetere, sara.vandewaetere@ugent.be
- Klaar Vanopstal, klaar.vanopstal@ugent.be
- Peter Velaerts, peter.velaerts@ugent.be

TRACE

- Stefaan Evenepoel, stefaan.evenepoel@ugent.be
- Lieve Jooken, lieve.jooken@ugent.be
- Guy Rooryck, guy.rooryck@ugent.be
- Guillermo Sanz Gallego, guillermo.sanzgallego@ugent.be
- Désirée Schyns, desiree.schyns@ugent.be
- Thomas Spittaël, thomas.spittael@ugent.be
- Piet Van Poucke, piet.vanpoucke@ugent.be
- Daan Vandenhaute, daan.vandenhaute@ugent.be

ALGEMEEN

- Véronique Hoste, vakgroepvoorzitter veronique.hoste@ugent.be
- Patrick Goethals, voorzitter opleidingscommissie patrick.goethals@ugent.be
- Bart Defrancq, voorzitter onderzoekscel bart.defrancq@ugent.be

De vakgroep Vertalen, Tolken en Communicatie staat in voor onderwijs, onderzoek en dienstverlening in het studiegebied Toegepaste Taalkunde.

Als grootste opleiding in het domein van de toegepaste taalkunde in Vlaanderen leverde de vakgroep tot nog toe ongeveer 4.300 diploma's af van licentiaat-vertaler, licentiaat-tolk en – sinds 2004 – master in het vertalen, master in het tolken en master in de meertalige communicatie.

De vakgroep telt negen afdelingen: Duits, Engels, Frans, Italiaans, Nederlands, Russisch, Spaans, Taaltechnologie en Turks. Over de afdelingen heen wordt samengewerkt in vijf onderzoeksgroepen: EQTIS, GOLLD, INTERCOMM, LT3 en TRACE.

Sinds 1 oktober 2013 maakt de vakgroep deel uit van de Universiteit Gent (UGent). Vertalen, Tolken en Communicatie is één van de negen vakgroepen van de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte.

UGent – vakgroep Vertalen, Tolken en Communicatie

Groot-Brittanniëlaan 45
B-9000 Gent (België)

www.vtc.ugent.be
vtc@ugent.be
T: +32 9 331 19 30
F: +32 9 331 19 29

